
**Červený seznam ohrožených druhů
České republiky
Bezobratlí**

Red list of threatened species in the Czech Republic
Invertebrates

JAN FARKAČ, DAVID KRÁL & MARTIN ŠKORPÍK

Praha 2005

Lektorovali:

prof. RNDr. Vítězslav Bičík, CSc.
RNDr. Svatopluk Bílý, CSc.
prof. RNDr. Jan Buchar, DrSc.

Bibliografická citace:

FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. [eds.] (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

Doporučená citace části:

KUBÍČEK F. & OPRAVILOVÁ V. (2005): Tricladida (trojvětvní), pp. 45-48. – In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. [eds.], Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

Vydání první

Praha, 2005

© Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

ISBN 80-86064-96-4

Vespoidea (vosy)

[třída/class: Insecta; řád/order: Hymenoptera; podřád/suborder: Apocrita;
nadčeleď/superfamily: Vespoidea]

JAKUB STRAKA

V současné době je známo z České republiky 311 druhů hmyzu z nadčeledi vos (Vespoidea). Z toho připadá 104 druhů na mravence (Formicidae) (WERNER & BEZDĚČKA 2001), kteří jsou zpracováni v samostatné části tohoto seznamu. V této části jsou uvedeny všechny ostatní čeledi nadčeledi Vespoidea. Rozšíření druhů některých čeledí bylo v minulosti zpracováno v prodromech. V prodromu z roku 1938 (BAŤA *et al.* 1938) byly zpracovány čeledi: kodulkovití (Mutillidae), hrabalkovití (Pompilidae), drvenkovití (Sapygidae), žahalkovití (Scoliidae) a trněnkovití (Tiphidae). Hrabalky (Pompilidae) byly později zpracovány znovu a již modernějším způsobem (WOLF 1971). Sociální vosy (podčeleď Vespinae čeledi Vespidae) tehdejšího Československa byly podrobně zpracovány až v roce 1956 (BOUČEK & ŠUSTERA 1956). Naopak samotářské vosy (Eumeninae) nebyly nikdy souborně zpracovány. Řada významných informací o rozšíření některých druhů v ČR je obsažena v několika kapitolách „Klíče zvířeny ČSR“ (BOUČEK 1957c, d, e, BOUČEK & ŠNOFLÁK 1957, BOUČEK & ŠUSTERA 1957a, b). Tato publikace byla také jediným souborným dílem pro celou nadčeleď Vespoidea v současném pojetí. V „Klíči zvířeny ČSR“ však záměrně chybí řada těžko rozlišitelných druhů, a také informace o rozšíření druhů jsou velmi kusé. Dalším zdrojem informací o rozšíření druhů u nás jsou některé regionální publikace (především NIEDL & DENEŠ 1969). Seznam druhů ČR nadčeledi Vespoidea je uveden v „Check-listu“ – hrabalky zpracoval ŠEDIVÝ (1989), ostatní skupiny Pádr (1989b). V poslední době bylo publikováno několik jednotlivých prací, které rozšiřují počet druhů, nebo potvrzují výskyt vzácných druhů v České republice (HALADA 1992, HALADA & HALADA 1992, PÁDR 1990, 1993, PÁDR & TYRNER 1990, STRAKA 2000, STRAKA & FARKAČ 2002, STRAKA *et al.* 2004 a VEPŘEK 2001a). Klasifikace a nomenklatura níže uvedeného seznamu je přejata z řady dílčích publikací (LELEJ 2002, MAUSS & TREIBER 1994, OSTEN 2000, PÁDR 1989b, SCHMID-EGGER 1994, SCHMID-EGGER & WOLF 1992 a SMISEN 1996). České názvy jsou přejaty z příslušných kapitol Klíče zvířeny ČSR (BOUČEK 1957c, d, e, BOUČEK & ŠNOFLÁK 1957, BOUČEK & ŠUSTERA 1957a, b).

Druhy z uvedené skupiny patří mezi dravce nebo parazity. Hostitelé parazitických druhů jsou obvykle brouci z nadčeledi Scarabeoidea, nebo jiné druhy žahadlových blanokřídlých (Hymenoptera: Aculeata). Dravci i parazité bývají specializováni na lov, či parazitaci, specifických skupin hmyzu, vzácněji i jednotlivých druhů. Vysoce specializované druhy jsou obvykle vzácnější a izolovaní na menším území, protože jsou více závislí na svých hostitelích. Mezi druhy pro území ČR vymizelé (RE) bylo zařazeno 41 druhů, 46 druhů je zařazeno mezi kriticky ohrožené (CR), 33 druhů je zařazeno mezi ohrožené (EN) a 19 druhů bylo zařazeno do kategorie zranitelných druhů (VU).

pro území ČR vymizelý – regionally extinct in CR (RE)

- Agenioideus ciliatus* (Lepeletier, 1845) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Ancistrocerus scoticus (Curtis, 1826) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Aporinellus obtusus (Gussakovskij, 1935) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Aporus pollux (Kohl, 1888) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila alvarabnormis (Wolf, 1965) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila gibbomima (Haupt, 1929) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila sogdiana (Haupt, 1927) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila usurata (Blüthgen, 1957) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila westerlundi (Morawitz, 1893) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Batozonellus lacerticida (Pallas, 1771) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Ceropales albicincta (Rossi, 1790) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Ceropales pygmaeus Kohl, 1879 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Colpa sexmaculata (Fabricius, 1781) – žahalka [Vespoidea: Scoliidae]
Cryptocheilus decemguttatus (Jurine, 1807) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Cryptocheilus fabricii (Vander Linden, 1827) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Cryptocheilus freygersneri (Kohl, 1883) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Dipogon vechti Day, 1979 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Eumenes coarctatus lunulatus (Fabricius, 1804) – jízlivka [Vespoidea: Vespidae]
Evaetes littoralis (Wesmael, 1851) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evaetes magretti (Kohl, 1886) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evaetes pontomoravicus (Šustera, 1938) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evaetes siculus villicus (Tournier, 1890) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evaetes tumidosus pedicellaris (Morawitz, 1891) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Katamenes arbustorum (Panzer, 1799) – jízlivka [Vespoidea: Vespidae]
Nemka viduata (Pallas, 1773) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Paragymnomerus spiricornis (Spinola, 1808) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Prionemis fastigiata Haupt, 1934 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis hankoi Mocsár, 1944 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis melanosoma Kohl, 1880 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis mesobrometi Wolf, 1958 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis pellipleris Wahis, 1998 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis pillichii Priesner, 1960 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis propinqua Lepeletier, 1847 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis susterai Haupt, 1926 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Pseudepipona herrichii (Saussure, 1856) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Pseudepipona lativentris (Saussure, 1856) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Ronisía brutia (Petagna, 1787) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Stenodynerus punctifrons (Thomson, 1874) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Sulcopolistes atrimandibularis (Zimmermann, 1930) – pavosík [Vespoidea: Vespidae]
Tachyaetes dudichi Mocsár, 1944 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]

kriticky ohrožený – critically endangered (CR)

- Agenioideus apicalis* (Vander Linden, 1827) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Allodynerus rossii (Lepeletier, 1841) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]

Ancistrocerus auctus (Fabricius, 1793) – hrnčířka [Vespidae]
Ancistrocerus ichneumonideus (Ratzeburg, 1844) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Ancistrocerus renimacula (Lepeletier, 1841) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Anoplus alpinobalticus Wolf, 1965 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Anoplus tenuicornis (Tournier, 1889) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Antepipona deflenda (Saunders, 1853) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Aporinellus sexmaculatus (Spinola, 1805) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila opinata (Tournier, 1890) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila rufa (Haupt, 1927) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila wesmaeli (Thomson, 1870) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Auplopus rectus (Haupt, 1926) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Ceropales variegatus (Fabricius, 1798) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Dasylabris maura (Linné, 1758) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Dasylabris regalis (Fabricius, 1793) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Dipogon austriacus Wolf, 1964 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Dipogon variegatus (Linné, 1758) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Episyron arrogans (Smith, 1873) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Eumenes mediterraneus (Kriechbaumer, 1879) – jířlivka [Vespoidea: Vespidae]
Eumenes sareptanus insolatus Müller, 1923 – jířlivka [Vespoidea: Vespidae]
Euodynerus dantici dantici (Rossi, 1790) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Evagetes alamannicus (Blüthgen, 1944) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evagetes subglaber (Haupt, 1941) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evagetes subnudus (Haupt, 1941) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Ferreola diffinis (Lepeletier, 1845) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Leptochilus regulus (Saussure, 1856) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Meria tripunctata (Rossi, 1790) – trněnka [Vespoidea: Tiphidae]
Microdynerus nugdunensis (Saussure, 1856) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Myrmilla erythrocephala (Latreille, 1792) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Nanoclaavelia leucopterus (Dahlbom, 1843) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Odynerus poecilus Saussure, 1856 – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Poecilagenia rubricans (Lepeletier, 1845) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis enslini Haupt, 1926 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Physetopoda daghestanica (Radoszkowski, 1885) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Physetopoda subcomata (Wesmael, 1851) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Prionemis sulci Balthasar, 1943 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Pterocheilus phaleratus (Panzer, 1797) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Sapyga similis (Fabricius, 1793) – drvenka [Vespoidea: Sapygidae]
Scolia sexmaculata (O. F. Müller, 1766) – řahalka [Vespoidea: Scoliidae]
Smicromyrme pouzdranensis Hoffer, 1936 – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Smicromyrme sicana (De Stefani, 1887) – kodulka [Vespoidea: Mutillidae]
Stenodynerus chevrieranus (Saussure, 1856) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Stenodynerus xanthomelas (Herrich-Schäffer, 1939) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Symmorphus angustatus (Zetterstedt, 1838) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Tiphia unicolor Klug, 1810 – trněnka [Vespoidea: Tiphidae]

ohrožený – endangered (EN)

- Agenioideus nubecula* (Costa, 1874) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Alastor bigelebeni Giordani-Soika, 1942 – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Allodynerus delphinalis (Giraud, 1866) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Ancistrocerus antilope (Panzer, 1789) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Ancistrocerus dusmetiolus (Strand, 1914) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Anoplius caviventris Aurivillius 1907 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila ausa (Tournier, 1890) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila fumipennis (Zetterstedt, 1838) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila fuscomarginata (Thomson, 1870) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila hedickei (Haupt, 1929) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Discoelius dufourii Lepeletier, 1841 – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Discoelius zonalis (Panzer, 1801) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Dolichovespula omissa Bischoff, 1931 – vosá [Vespoidea: Vespidae]
Eoferreola rhombica (Christ, 1791) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Eumenes subpomiformis Blüthgen, 1938 – jízlivka [Vespoidea: Vespidae]
Euodynerus quadrifasciatus (Fabricius, 1793) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Evagetes dubius (Vander Linden, 1827) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Evagetes pectinipes (Linné, 1758) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Leptochilus alpestris (Saussure, 1856) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Ludita villosa (Fabricius, 1793) – trněnka [Vespoidea: Tiphidae]
Microdynerus exilis (Herrich-Schäffer, 1839) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Paramyrmosa brunripes (Lepeletier, 1845) – mravenka [Vespoidea: Mutillidae]
Polistes bischoffi Weyrauch, 1937 – vosík [Vespoidea: Vespidae]
Prionemis gracilis gracilis Haupt, 1926 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Prionemis minuta minuta (Vander Linden, 1827) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Scolia hirta (Schrank, 1781) – žahalka [Vespoidea: Scoliidae]
Stenodynerus bluetgeni van der Vecht, 1971 – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Stenodynerus orenburgensis (André, 1884) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Symmorphus allobrogus (Saussure, 1856) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Symmorphus connexus (Curtis, 1826) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Tachyagetes filicornis (Tournier, 1890) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Tiphia minuta Linden, 1827 – trněnka [Vespoidea: Tiphidae]
Vespula austriaca (Panzer, 1799) – vosá [Vespoidea: Vespidae]

zranitelný – vulnerable (VU)

- Agenioideus usurarius* (Tournier, 1889) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Antepipona orbitalis (Herrich-Schäffer, 1839) – hrnčírka [Vespoidea: Vespidae]
Aporus unicolor Spinola, 1808 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Arachnospila abnormis (Dahlbom, 1842) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Auplopus albifrons (Dalman, 1823) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Dipogon subintermedius (Magretti, 1886) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Dolichovespula adulterina (Buysson, 1905) – vosá [Vespoidea: Vespidae]
Dolichovespula media (Retzius, 1783) – vosá [Vespoidea: Vespidae]
Dolichovespula norwegica (Fabricius, 1781) – vosá [Vespoidea: Vespidae]

Episyron albonotatum (Vander Linden, 1827) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Episyron rufipes (Linné, 1758) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Eumenes pomiformis (Fabricius, 1781) – jízlivka [Vespoidea: Vespidae]
Euodynerus notatus notatus (Jurine, 1807) – hrnčířka [Vespoidea: Vespidae]
Homonotus sanguinolentus (Fabricius, 1793) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Polistes biglumis bimaculatus (Geofroy, 1758) – vosík žlutoskvrný [Vespoidea: Vespidae]
Polistes nimpha (Christ, 1791) – vosík obecný [Vespoidea: Vespidae]
Pompilus cinereus (Fabricius, 1775) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Priocnemis agilis (Shuckard, 1837) – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]
Priocnemis parvula Dalhblom, 1845 – hrabalka [Vespoidea: Pompilidae]

Three hundred and eleven species of the superfamily Vespoidea are currently known from the Czech Republic. They include 104 species of ants (Formicidae) (WERNER & BEZDĚČKA 2001) that are dealt with in an independent part of the present Red Data List. In the present part, there are the other families of the superfamily Vespoidea. In the past, the distribution of species of certain families was treated in prodromes. A prodrome published in 1938 (BAŤA *et al.* 1938) comprises the following families: Mutillidae, Pompilidae, Sapygidae, Scoliidae and Tiphiidae. Pompilidae were treated again in a more modern way in 1971 (WOLF 1971). Social wasps (subfamily Vespinae of the family Vespidae) of the former Czechoslovakia were not treated in details until 1956 (BOUČEK & ŠUSTER 1956). Non-social wasps (Eumeninae) have never been comprehensively reviewed. A number of important data on the distribution of certain species in the Czech Republic are included in several chapters of the key to the fauna of the country (BOUČEK 1957c, d, e, BOUČEK & ŠNOFLÁK 1957, BOUČEK & ŠUSTER 1957a, b). This is also the only comprehensive work focused on the whole family Vespoidea within the current concept. In the key to fauna, a number of species that are hard to differentiate from each other are, however, intentionally omitted, and information on the distribution of species is also very incomplete. Further information sources on the distribution of species in our country are certain regional works (most important is NIEDL & DENEŠ 1969). A list of species of the superfamily Vespoidea occurring in the Czech Republic is presented in a Checklist – Pompilidae were treated by ŠEDIVÝ (1989), and the other families by PÁDR (1989b). A number of individual works were recently published that extend the number of species or support the occurrence of rare species in the Czech Republic (HALADA 1992, HALADA & HALADA 1992, PÁDR 1990, 1993, PÁDR & TYRNER 1990, STRAKA 2000, STRAKA & FARKAČ 2002, STRAKA *et al.* 2004, and VEPŘEK 2001a). The classification and nomenclature of the list presented below is employed in agreement with a number of partial works (LELEJ 2002, MAUSS & TREIBER 1994, OSTEN 2000, PÁDR 1989b, SCHMID-EGGER 1994, SCHMID-EGGER & WOLF 1992 and SMISSEN 1996). The species of the group considered here are either predators or parasites. Hosts of parasitic species are typically beetles of the superfamily Scarabaeoidea or other species of Aculeata. Predators and parasites are usually aimed at specific groups of insects, more rarely even at particular species. Highly specialized species are usually rarer and isolated on smaller areas because of the dependence on their hosts. Forty-one species were included into regionally extinct in CR (RE) ones, 46 species are considered as critically endangered (CR), 33 species as endangered (EN) and 19 species as vulnerable (VU).